

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2
0
2
4

No 7

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Elektron nashr. 70 sahifa.

E'lon qilishga 2024-yil 4-iyulda ruxsat etildi.

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi

Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi

Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati

Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri

Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari

Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati

Axmedov Sayfullo Normatovich, i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori

Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., Navoiy davlat pedagogika instituti rektori

Siddiqova Sadoqat G'afforovna, p.f.f.d., (PhD), Buxoro muhandislik-texnologiya instituti rektori

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU Hududiy ta'lim muassasalari va markazlar bo'yicha prorektor v.b.

Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TDIU professori

Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori

Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori

Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori

Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d., TSUE professori

Xajiye Baxtiyor Dushaboyevich, i.f.d., TDIU professori

Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, i.f.f.d., TDIU dotsenti

Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari

Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i

Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori

Musayeva Shoirazimovna, SamDu IS instituti professori

Cham Tat Huei, (PhD) USCI universiteti professori, Malayziya

Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., (PhD) "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., (PhD) TAQU katta o'qituvchisi

Djudi Smetana, p.f.n., Pittsburg davlat universiteti dosenti, Pittsburgh, Kansas, AQSH

Krissi Lyuis, p.f.n., Pittsburg davlat universiteti dosenti, Pittsburgh, Kansas, AQSH

Ali Konak (Али Кўнак), i.f.d., prof., Karabuk universiteti dosenti, Turkiya

Glazova Marina Viktorovna, i.f.n., "LUKOIL-Energoservis" Kompaniyasi iqtisodchisi, Moskva.

Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., (PhD) TDIU dotsenti

Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti

Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Oqil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Abdurakhmanov Kalandar Khodjaevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan

Rae Kwon Chung, honorary professor of TSUE, Nobel laureate, South Korea,

Osman Mesten, member of the Turkish Parliament, head of the Turkey-Uzbekistan Friendship Society

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, DSc, Prof., Minister of Higher Education, Science and Innovation of the Republic of Uzbekistan

Buzrukkhanov Sarvarkhan Munavvarkhanovich, DSc, Deputy Minister of Higher Education, Science and Innovation of the Republic of Uzbekistan

Akhmedov Durbek Kudratillayevich, DSc, Prof., Deputy of the Legislative Chamber of the Oliy Majlis of the Republic of Uzbekistan

Akhmedov Sayfullo Normatovich CSc, Prof., Rector of Academy of Labor and Social Relations

Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, DSc, Prof., TSUE Vice-Rector for Scientific Affairs and Innovation

Kalonov Mukhiddin Bakhritdinovich, DSc, Prof., Rector of the Navoi State Pedagogical Institute

Siddikova Sadokat Ghaforovna, PhD, Rector of the Bukhara Institute of Engineering and Technology

Khudoykulov Sadirdin Karimovich, DSc, Prof., acting Vice-rector for regional educational institutions and centers of TSUE

Yuldashev Mutallib Ibragimovich, DSc, Prof., of TSUE

Samadov Askarjon Nishonovich, CSc, Prof., of TSUE

Slizovsky Dimitriy Yegorovich, DSc, Prof., of the People's Friendship University of Russia

Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, DSc, Prof., Rector of International "Nordic" University

Akhmedov Ikrom Akramovich, DSc, Prof., of TSUE

Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, PhD, professor of TDIU

Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja ugli, DSc, Prof., of TSUE

Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of the DGPO of the Republic of Uzbekistan

Ochilov Farkhod, Head of the DCEGPO of the Republic of Uzbekistan

Eshtayev Alisher Abduganievich, DSc, Prof., of TSUE

Shoira Azimovna Musaeva, professor of SamDu IS Institute

Cham Tat Huei, PhD, professor at USCI University, Malaysia

Akhmedov Javokhir Jamolovich, PhD, deputy of executive director of the "El-yurt umidi" fund

Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, PhD, Senior Lecturer at Tashkent University of Architecture and Construction

Judy Smetana CSc, Associate Professor, Pittsburgh State University, Pittsburgh, Kansas, USA

Chrissy Lewis CSc, Associate Professor, Pittsburgh State University, Pittsburgh, Kansas, USA

Ali Konak DSc, Prof., Associate Professor of Karabuk University, Turkey

Glazova Marina Viktorovna, CSc, economist at LUKOIL-Energoservis Company, Moscow.

Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, associate professor of TSUE

Sevil Piriyea Karaman, PhD, doctoral student at Ankara University, Turkey

Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, independent researcher of TSUE

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor

Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori

Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori

Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti

Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti

Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti

Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti

G'afurov Doniyor Orifovich, p.f.f.d., (PhD)

Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti

Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti

Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti

Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Avtosanoat korxonalari marketing strategiyasini takomillashtirish yo'llari.....	16
Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, Zayniddinova Umida Djalolovna	
Mamlakat raqamli iqtisodiyotni rivojlantirishda maxsus iqtisodiy zonalar omilidan foydalanish istiqbollari	26
Izbosarov Boburjon Baxriddinovich, Abdurasulov Ravshanbek Xotam o'g'li	
Mahalla institutini ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishning institutsional tahlili	32
Bahridinov Viqorjon Akbar o'g'li	
Mamlakatimizda pillachilik biznesini rivojlantirish orqali mahsulot ishlab chiqarish va uni qayta ishlash holatining tahlili	37
Turgunov Odilbek Maripovich	
Etnografik turizmni tashkil etishning xorij tajribasi.....	41
I. Axmedov	
Xizmatlar sohasining milliy iqtisodiyotdagi rolini tahlil qilishning zamonaviy yondashuvlari.....	46
Xusanov Murodjon Sunnatullayevich	
Iqtisodiy o'sish tushunchasi va uning rivojlanish tarixi	54
Maksudov Avazbek Ulug'bek o'g'li	
Ijtimoiy-iqtisodiy jarayonlarni takomillashtirish asosida inson kapitalini rivojlantirish	59
Ubaydullaev G'ayrat Zuvaytovich	
O'zbekistonda aholi bandligini ta'minlashda oilaviy tadbirkorlikning o'rni	65
Baymanova Mavlyuda Djurayevna	
The Effect of Students' Financial Status on Academic Performance in Uzbekistan	70
Alimov Damirjon Odilovich	
Qoraqalpog'iston Respublikasida xizmat ko'rsatish sohasida tadbirkorlik faoliyatining o'rni.....	76
Jusupova Anjim Tansiqbaevna	
Insurance Mechanisms in Foreign Trade: Mitigating Risk and Facilitating Global Commerce	82
Sohibjamol Abirkulova	
Nodavlat umumiy o'rta ta'lim maktabning faoliyati samaradorligini aniqlashda innovatsion usullardan foydalanish.....	87
Ustadjalilova Xurshida Aliyevna	
Qishloq xo'jaligi korxonalarida asosiy vositalar hisobi va auditi bo'yicha xorijiy tajribalar va ulardan respublikamizda foydalanish imkoniyatlari	92
Xojimurodov Zuxriddin Shukurullo o'g'li	
O'zbekiston Respublikasi budjetining shakllanishida egri soliqlarni undirishning fiskal samaradorligi	97
Abdulxayeva Shahnoza Muxammadiyevna	
Mamlakat sanoatining barqaror rivojlanishida energosamaradorlikning roli	104
J. J. Yaxshilikov	
Сравнительный анализ состояния сферы услуг в регионах Андижанской области	109
Мусабоев Рустам Алижонович	
Hududlarda aholi bandligini oshirish va kambag'allikni qisqartirishda ishlab chiqarish sanoatining o'rni (Qashqadaryo viloyati misolida).....	114
Hamdamov Shahzod Ilhom o'g'li, Baxronov Baxriddin Najmiddinovich	

Banklarning qimmatli qog'ozlar bozorida faoliyatini takomillashtirish yo'llari.....	118
Ermatov Utkirbek Baxodirjonovich	
Развитие цифровой экономики в Узбекистане, ее плюсы и минусы	122
Раупова Мухлисахон Ибрахимжон кизи, Мамбетова Мадина Зоҳид кизи, Алижонов Малика Алижон кизи, Хакимова Нигора Бахтиёровна	
Investment Management is an Important Factor of Economic Development.....	127
Yuldasheva G. A., Ziyayev Dilshodjon	
O'zbekistonda moliyaviy texnologiyalar sanoatining rivojlanish istiqbollari.....	130
Rustamov Jasurbek Ravshanbek o'g'li	

O'ZBEKISTONDA AHOLI BANDLIGINI TA'MINLASHDA OILAVIY TADBIRKORLIKNING O'RNINI

Baymanova Mavlyuda Djurayevna

Angren universiteti katta o'qituvchisi

Annotatsiya: Maqolada aholi bandligining jamiyat ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishidagi ahamiyati, bandlikni ta'minlashda kichik biznesning imkoniyatlari, uning aholi daromadlarini oshirishga ta'sirining nazariy asoslari bayon etilgan, kichik biznes subyektlarining bandlikni ta'minlashdagi ishtirokini rag'batlantirish chora-tadbirlari tavsiya qilingan.

Kalit so'zlar: bandlik, kichik biznes, xususiy tadbirkorlik, to'la va samarali bandlik, ishchi kuchiga talab va taklif, daromad, ish o'rnini, bandlik dasturi.

Abstract: The article describes the importance of population employment in the socio-economic development of the society, the possibilities of small business in providing employment, the theoretical basis of its influence on increasing the income of the population, measures to encourage the participation of small business entities in providing employment are recommended.

Key words: employment, small business, private entrepreneurship, full and productive employment, labor supply and demand, income, jobs, employment program.

Аннотация: В статье описано значение занятости населения в социально-экономическом развитии общества, возможности малого бизнеса в обеспечении занятости, теоретические основы его влияния на увеличение доходов населения, меры по стимулированию участия субъектов малого предпринимательства в обеспечении занятости.

Ключевые слова: занятость, малый бизнес, частное предпринимательство, полная и производительная занятость, спрос и предложение рабочей силы, доходы, рабочие места, программа занятости.

KIRISH

"Bandlik fuqarolarning qonunchilikda ta'qiqlanmagan, o'z shaxsiy va ijtimoiy ehtiyojlarini qanoatlantirish bilan bog'liq bo'lgan, ularga ish haqi (mehnat daromadi) keltiradigan faoliyati" ^[1] bo'lib, jamiyat ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishining eng muhim shartlaridan biridir. Shu boisdan barcha mamlakatlarda bandlik muammosini hal etishga davlat iqtisodiy siyosatining ustuvor masalasi sifatida qaraladi. Jamiyatda samarali band bo'lgan insonlar qanchalik ko'p bo'lsa, o'z navbatida, moddiy farovonlik darajasi shunchalik yuqori bo'ladi. Aholining to'la va samarali bandligini ta'minlash vazifasi aholi soni va uning tarkibida mehnat resurslari soni doimiy o'sib borayotgan respublikamiz uchun yanada dolzarb masala hisoblanadi.

Shu boisdan 2017–2021-yillarda O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasida "aholi bandligini oshirish maqsadida aholining real pul daromadlari va xarid qobiliyatini oshirish, kam ta'minlangan oilalar sonini va daromadlar bo'yicha farqlanish darajasini yanada kamaytirish, yangi ish o'rinlarini yaratish, mehnat bozori mutanosibligini va infratuzilmasi rivojlanishini ta'minlash, ishsizlik darajasini kamaytirish" asosiy vazifa sifatida belgilandi ^[2]. "O'zbekiston–2030" strategiyasida ham bandlik ko'lamini oshirish va munosib mehnat sharoitlarini yaratish orqali mehnat bozorining barqarorligini ta'minlashga alohida e'tibor qaratilgan. Hozirgi kunda respublikamizda aholi tarkibida mehnat resurslarining ulushi yuqori ekanligi, qishloq aholisining ish bilan bandlik darajasining pastligi, qishloq joylarida tashkil etilgan ish joylarining asosiy qismi qisqa muddatli va mavsumiy xarakterga egaligi, ish bilan band bo'lgan aholining salmoqli qismi ish haqi past bo'lgan sohalarda, norasmiy sektorda va barqaror bo'lmagan ish joylarida band etilganligi kuzatiladi. Mazkur muammolarning mavjudligi bugungi kunda aholining ish bilan bandligi masalalarini ham nazariy, ham amaliy jihatdan o'rganishni taqozo etadi.

ADABIYOTLAR TAHLILI

Ish bilan bandlik kishilarning ish joylari qayerdaligidan qat'iy nazar ijtimoiy foydali mehnatda qatnashish yuzasidan o'zaro kirishadigan ijtimoiy-iqtisodiy munosabatlari bo'lib, mehnatga layoqatli kishilarning qanchasi va qay darajada ijtimoiy foydali mehnatda bandligini ko'rsatadi.

Iqtisodiy fanda ishchi kuchining bandligi muammosi doimo dolzarb masala sifatida o'rganilgan va unga nisbatan yondashuvlar, qo'llanilgan tadqiqot usullari va vositalari jihatidan bandlikning klassik (D.Rikardo, J.S.Mill, A.Marshall), neoklassik (J.Perri, D. Gilder, A. Laffer, M. Feldstayn, R. Xoll), keynschilik (J. Keyns, R. Gordon)), monetaristik (M. Fridman, F.Keygen, D.Mayzelman, K.Brunner), institutsional-sotsiologik (T. Veblen, J. Danlop, J. Gelbreyt) nazariyalari mavjud. Respublikamizda aholining ish bilan ta'minlash, yangi ish o'rinlarini yaratishning nazariy jihatlar, kichik biznesning ishchi kuchi bandligini ta'minlashdagi roli va o'ziga xos xususiyatlari masalalari Q.X.Abdurahmonov, Sh.R.Xolmo'minov, G.Abdurahmonova kabi iqtisodchi olimlarning tadqiqotlarida o'z aksini topgan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

O'rganish jarayonida mamlakatimizda tadbirkorlik va oilaviy biznesni qo'llab-quvvatlash va bu orqali bandlikni samarali ta'minlash bo'yicha statistik ma'lumotlar va nazariyalarni o'rganishda mantiqiy fikrlash, ilmiy kuza-tish, tizimli yondashuv, statistik usullar qo'llanildi. Tahlil davomida O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasining statistik ma'lumotlaridan foydalanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Rivojlangan mamlakatlarda aholi bandligi va mehnat bozorini tartibga solishning samarali tizimi shakllantirilgan va respublikamizda aholi bandligini ta'minlashda bu tajribadan foydalanish maqsadga muvofiqdir. Ko'pgina mamlakatlarda davlat tomonidan olib borilayotgan faol bandlik siyosati doirasida aholi bandligiga ko'maklashish dasturlari ishlab chiqiladi, moliyalashtiriladi va ijro etiladi. Ish o'rinlarining sonini ko'paytirish va sifatini yaxshilashga qaratilgan bandlik dasturlarini ishlab chiqish Yevropa Ittifoqida amaliyotga keng joriy etilgan. YEIga a'zo mamlakatlarda bandlik siyosatini o'tkazishda yoshlarni kasbiy o'qitishga hamda ishga joylashishga ko'maklashish uchun qulay sharoitlar bilan ta'minlashga, ayollar bandligini kuchaytirishga, turli mintaqalarning rivojlanish darajasi o'rtasidagi farqni kamaytirishga qaratilgan mintaqaviy siyosatga alohida e'tibor qaratiladi.

Rivojlangan davlatlarda amalga oshirilayotgan bandlik siyosatining yuqori samaradorligini ta'minlaydigan o'ziga xos jihatlaridan biri asosiy e'tiborning ishsizlik oqibatlari bilan kurashishga emas, balki uning oldini olishga qaratilganligi bilan bog'liq. Masalan, Shvetsiya hukumati iqtisodiyotning davlat sektorida yangi ish o'rinlari yaratishga, oilalarni ishchi kuchi ortiqcha bo'lgan hududlardan bo'sh ish o'rinlari mavjud bo'lgan hududlarga ko'chirib o'tkazishga moliyaviy ko'mak taqdim etish, aholining mavjud bo'sh ish o'rinlari haqida o'z vaqtida axborotlardan tezkor foydalanishini ta'minlashga alohida e'tibor qaratadi. Buyuk Britaniyaning bandlik siyosati esa mehnat bozorida talab va taklifning holati haqidagi ma'lumotlarni keng tarqatish, kasbga o'qitish va ishga joylashtirishning yaxlit tizimini yaratilganligi, ayniqsa ayollar va yoshlarning mehnat bozorida raqobatbardoshligini oshirish uchun kasbga o'qitish va qayta o'qitish dasturlarining amalga oshirilishi hamda jamoat ishlari maqsadli dasturlarini ishlab chiqilishini, ishsizlikdan sug'urtalash fondlarini rivojlantirish, ijtimoiy ta'minotni rivojlantirishni ko'zda tutadi. AQSHda davlatning bandlik siyosati aholi bandligini oshirish va ish o'rinlari sonini ko'paytirishni, ishlovchilarni tayyorlash va qayta tayyorlash, ishchi kuchini yollashga ko'maklashishni rag'batlantirishga qaratilgan. Shu maqsadda kollejl va universitetlar huzurida kasbga yo'naltirish maxsus markazlari, xususiy agentliklari tashkil etilgan, AQSH Mehnat vazirligi huzurida esa 1200 ta davlat kasbga yo'naltirish va kasb tanlash markazlari tuzilgan.

O'zbekiston Markaziy Osiyodagi aholisi va mehnat resurslari soni eng ko'p bo'lgan va muntazam ko'payib borayotgan mamlakatdir. Statistik ma'lumotlarga ko'ra, 2010–2019-yillarda respublikamizda aholining o'rtacha o'sish sur'ati 1,7 foiz yoki 500–600 ming kishini tashkil qilgan bo'lsa, 2020–2023-yillarda bu ko'rsatkich 2,1 foizgacha tezlashgan yoki mutlaq hisobda yiliga taxminan 700–800 ming kishiga oshgan. Mamlakatimiz aholi soni 2012-yil 1-yanvar holatiga 29,6 million kishini tashkil qilgan bo'lsa, 2024 yilning shu davriga kelib bu ko'rsatkich 36,8 million kishiga, 2024-yil 22-aprel kuni holatiga ko'ra 37 million kishiga yetdi. Mamlakatimizda aholi sonining yildan-yilga oshishi natijasida har yili minglab yoshlar mehnat bozoriga kirib kelmoqda. 2024-yilning 1-yanvar holatiga mehnat resurslari soni 19,7 million kishini tashkil etib, 2023-yilning shu davriga nisbatan 1,1 foizga yoki 207 ming 400 kishiga oshgan. Bu holat uzoq muddatli istiqbolda ko'proq ish o'rinlarini yaratish zarurati oshishiga olib keladi.

O'zbekistonda davlat tomonidan aholining ish bilan bandligini oshirish, ishsizlik darajasini pasaytirish maqsadida faol bandlik siyosati amalga oshirilmoqda.

So'nggi yillarda aholi bandligini ta'minlash, ularga bandlik xizmati ko'rsatish borasida bir qator normativ-huquqiy hujjatlar qabul qilindi. Xalqaro mehnat tashkilotining bir qator me'yoriy hujjatlari ratifikatsiya qilindi. 2020-yilda qabul qilingan O'zbekiston Respublikasi "Aholi bandligi to'g'risida"gi Qonuni esa mehnat bozorining erkinligi, aholi bandligi bilan bog'liq barcha huquqiy munosabatlarni tartibga soladi. Mazkur Qonunda ish o'rinlari tashkil etilishini rag'batlantirish va aholi bandligiga ko'maklashish, shu jumladan ish o'rinlarini tashkil etishga doir davlat buyurtmasini hamda ish qidirayotgan shaxslarni va ishsiz shaxslarni kasbga tayyorlashga, qayta tayyorlashga hamda ularning malakasini oshirishga doir davlat buyurtmasini shakllantirish orqali ko'maklashish; ishsiz shaxslarni moddiy jihatdan qo'llab-quvvatlash va ijtimoiy himoya qilish, ishsizlikni kamaytirish choralari ko'rish, aholining ijtimoiy ehtiyojmand toifalarini ishga joylashtirishga ko'maklashish; yoshlarni, ayniqsa qishloq joylardagi yoshlarni, umumiy o'rta va o'rta maxsus ta'lim tashkilotlari, kasb-hunar maktablari, kasb-hunar kollejlari, texnikumlar, oliy ta'lim muassasalari bitiruvchilarini ishga joylashtirishni ta'minlash bo'yicha choralarni amalga oshirish; aholi bandligi sohasida zamonaviy kasbiy standartlarni joriy etish, mehnatni normalashtirish hamda mehnatga haq to'lash mexanizmlarini takomillashtirish; aholi bandligi sohasida ayollar va erkaklar uchun teng huquqlar hamda imkoniyatlarni ta'minlash; ishga joylashtirish jarayonlariga ilg'or axborot texnologiyalarini joriy etish, aholining ishga joylashishiga ko'maklashish bo'yicha xizmatlar bozorida zamonaviy infratuzilmani va raqobat muhitini yaratish; O'zbekiston Respublikasi fuqarolariga O'zbekiston Respublikasidan tashqarida ishga joylashishida ko'maklashish, O'zbekiston Respublikasidan tashqarida vaqtinchalik mehnat faoliyatini amalga oshirish davrida ularning huquqiy va ijtimoiy jihatdan himoya qilinishini ta'minlash aholi bandligi sohasidagi davlat siyosatining asosiy yo'nalishlari sifatida belgilangan ^[3].

O'zbekistonda keyingi yillarda iqtisodiyotning barqaror yuqori sur'atlarda rivojlanishi hamda davlat tomonidan faol bandlik siyosatining amalga oshirilishi natijasida iqtisodiy faol aholi tarkibida ish bilan band aholi soni ham yil sayin ko'payib bormoqda, ishsizlik darajasi kamayishiga erishildi. Statistik ma'lumotlarga ko'ra, 2023-yilda iqtisodiyotda band aholi soni 2022-yilga nisbatan 2,2 foizga oshib 14,2 mln nafarga yetdi. Jami band aholining 24,2 foizi qishloq xo'jaligi, 13,0 foizi sanoat, 10,8 foizi qurilish, 11,2 foizi savdo, 4,5 foizi tashish va saqlash, 9,2 foizi ta'lim hamda 5,0 foizi sog'liqni saqlash va ijtimoiy xizmatlar kabi iqtisodiyot tarmoqlari hissasiga to'g'ri keladi ^[4]. Ishsizlik darajasi o'tgan yilning mos davriga nisbatan 2,1 foizga kamayib 6,8 foizni tashkil etdi, rasmiy statistik ma'lumotlarga ko'ra, hozirgi davrda ishsizlar soni 1 million 300 ming nafarni tashkil qiladi.

Xorijiy davlatlar tajribasi aholi bandligi muammolarini hal qilishda kichik tadbirkorlikning ahamiyati beqiyos ekanligini ko'rsatadi. Kichik biznes subyektlarida yangi ish o'rinlarini yaratishga moyillik kuchliroq bo'lib, u kichik biznesning kapital sig'imi past bo'lgan yangi ish o'rinlarini tezlik bilan tashkil etishga qodirligi, ya'ni kam xarajat bilan ish o'rinlari yaratishi va o'z-o'zini ish bilan ta'minlash imkoniyati mavjudligi, kichik korxonalar tashkil topish jarayonlarining yengilligi va kichik tadbirkorlik subyektlari sonining nisbatan tezlik bilan ko'payishi natijasida ko'proq ishchilar yollanishiga imkoniyat yuzaga kelishi, mehnat qilish va ishga yollashning moslashuvchan shart-sharoitlari, ya'ni to'liqsiz ish kuni yoki haftasi, mehnatning o'zgaruvchi grafigi, o'rindoshlik keng tarqalganligi kabi sabablar bilan izohlanadi. Ushbu sohani rivojlantirish orqali aholining ish bilan bandligini ta'minlash bilan birga ichki bozorni iste'mol tovarlari bilan to'ldirish hamda yalpi ichki mahsulotni, valyuta tushumlarini, aholi daromadlarini oshirish, iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash kabi ijobiy natijalarga erishiladi. Turli manbalarga ko'ra, jahon bo'yicha kichik biznesda mehnatga layoqatli aholining yarmidan ko'prog'i band, YEI mamlakatlari va Yaponiyada esa bu ko'rsatkich 70 foizdan yuqoridir.

Mamlakatda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning rivojlanishiga erishish uchun qulay ishbilarmonlik muhitining mavjud bo'lishi taqozo etiladi. Bunda kichik biznesni davlat tomonidan har tomonlama qo'llab-quvvatlash va rag'batlantirish muhim ahamiyat kasb etadi. Rivojlangan mamlakatlarda kichik biznesni moliyaviy jihatdan rag'batlantirish amaliyoti keng qo'llaniladi, shu maqsadda soliq imtiyozlari, subsidiyalar taqdim etiladi. Masalan, Germaniya hukumati yangi ish o'rinlari yaratilayotgan hamda korxonalar modernizatsiyalanayotgan sharoitda bandlikning mavjud darajasini ushlab turgan barcha ishlab chiqaruvchilarni (ish beruvchilarni) rag'batlantiradi, ishchilarni ommaviy ishdan bo'shatishdan tutib turgan korxonalarga imtiyozlar taqdim etadi. Fransiyada amalga oshiriladigan "Yangi xizmatlar – yangi ish o'rinlari" bandlik dasturi esa boshqa chora-tadbirlar qatorida davlat tomonidan korxonalarning yoshlar yangi ish o'rinlari yaratishga sarflayotgan xarajatlarini 80% ga qoplashni ham ko'zda tutadi.

Mamlakatimizda ham yangi ish o'rinlarini yaratib bandlik muammosini hal etishda hamda aholining daromadlari va farovonligini oshirishda tobora muhim o'rin tutayotgan kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni jadal rivojlantirish, rag'batlantirish va qo'llab-quvvatlashga davlat iqtisodiy siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida alohida e'tibor qaratildi. Natijada respublikamizda tadbirkorlik jadal rivojlanib bormoqda. Birgina 2022-yilning o'zida kichik tadbirkorlik subyektlari soni 40 mingga, o'rta tadbirkorlar soni 2 mingga, yirik korxonalar soni esa 400 taga ko'paydi. Berilgan yengilliklardan foydalanib, bir yilda 155 ta korxonaning yillik aylanmasi 100 million dollardan oshdi ^[5]. Statistika agentligi ma'lumotlariga ko'ra, O'zbekistonda 2023-yilning 1-dekabr holatiga faoliyat ko'rsatayotgan tadbirkorlik subyektlari (fermer va dehqon xo'jaliklarisiz) soni 428 396 tani tashkil etgan. Shundan 424 695 tasi kichik tadbirkorlik subyektlari hissasiga to'g'ri kelgan ^[6].

So'nggi yillarda kichik biznes sohasiga tijorat banklari tomonidan berilayotgan kreditlar va ko'rsatilayotgan mikromoliyaviy xizmatlar hajmi ham o'sib bormoqda. 2015-yilda kichik biznes sohasiga ajratilgan kreditlar 12,5 trln so'mni tashkil qilgan bo'lsa, 2022-yilga kelib qariyb 5,6 baravarga oshdi. 2022 yilda kichik tadbirkorlikni moliyaviy qo'llab-quvvatlash maqsadlari uchun 504 mingdan ortiq loyihalarga jami 69,8 trln so'm miqdorida kredit mablag'lari ajratildi [7]. Oilaviy tadbirkorlikni rivojlantirish dasturlari doirasida 2018–2022-yillarda jami 34,1 trln so'mdan ko'p miqdorda imtiyozli kreditlar ajratildi, natijada respublika bo'yicha o'rta hisobda har ming xonadonning 196 tasi ushbu dasturlar doirasida kredit olib qo'shimcha daromad olish imkoniyatlariga ega bo'ldi. 2022-yilda Dasturlar doirasida tijorat banklari tomonidan 424 mingdan ortiq loyihalariga jami 9,9 trln so'mdan ortiq imtiyozli kreditlar ajratildi [8].

2023-yildan kichik biznes subyektlari tadbirkorlik faolligini rag'batlantirish, xususan, oilaviy tadbirkorlikni rivojlantirish dasturlari doirasida aholining biznes tashabbuslarini qo'llab-quvvatlashning yangi bosqichi boshlandi. Respublikamiz Prezidentining 2023-yil 31-yanvardagi PQ-39-sonli "Oilaviy tadbirkorlikni rivojlantirish dasturlari doirasida aholining biznes tashabbuslarini qo'llab-quvvatlashni yangi bosqichga olib chiqishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida" gi qarori va Vazirlar Mahkamasining 2023-yil 19-apreldagi "Oilaviy tadbirkorlikni rivojlantirish dasturlari doirasida kreditlar ajratishni takomillashtirish hamda aholining doimiy daromad manbalarini ko'paytirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi 161-sonli qarorlari qabul qilinishi muhim ahamiyat kasb etdi. Ushbu Qarorga muvofiq 2023-yilda oilaviy tadbirkorlikni rivojlantirish dasturlari doirasidagi loyihalarni moliyalashtirish uchun kamida 13 trillion so'm yo'naltirilishi belgilandi va ushbu resurslarning hududlar kesimidagi maqsadli parametrlari tasdiqlandi, kreditlarni yillik 14 foiz stavkada ajratish tartibi saqlab qolindi, "Fermer, dehqon xo'jaliklari va tomorqa yer egalarini qo'llab-quvvatlash jamg'armasi" mablag'lari hisobidan aholi tomorqalaridan samarali foydalanish uchun mikrokreditlar miqdori 3 mln so'mgacha oshirildi [9]. Respublikamiz Prezidentining 2023-yil 14-sentyabrda "Kichik biznesni rivojlantirishni moliyaviy va institusional qo'llab-quvvatlash chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-306-sonli Qaroriga asosan 2023-yil 1-oktyabrdan "Kichik biznesni uzluksiz qo'llab-quvvatlash" kompleks dasturining amalga oshirilishi boshlandi. Mazkur Qarorda 2023–2026-yillarda Dasturni amalga oshirish uchun davlat mablag'lari hisobidan 6 mlrd so'm, xalqaro moliya institutlari mablag'lari hisobidan esa 1,2 mlrd dollar miqdorida mablag' yo'naltirilishi, kichik biznes subyektlariga tadbirkorlik faoliyatini yo'lga qo'yish yoki kengaytirish uchun 2 yilgacha imtiyozli davr bilan 7 yilgacha muddatga hamda aylanma mablag'lar uchun revolver tarzda 3 yilgacha muddatga yillik Markaziy bank asosiy stavkasidan 4 foizlik punkt yuqori stavkada 1,5 milliard so'mgacha kreditlar ajratilishi, bunda 100 million so'mgacha kreditlarni garovsiz, 150 million so'mgacha kreditlarni garov talabi 50 foizgacha pasaytirilgan holda ajratish imkoniyati nazarda tutiladi [10].

Tadbirkorlikni rag'batlantirish va qo'llab-quvvatlashga qaratilgan chora-tadbirlar natijasida mamlakatimizda faoliyat yuritayotgan kichik biznes subyektlari soni ko'payib ushbu sohaning YAIMdagi ulushi ham yildan-yilga oshib bormoqda. Agar bu ko'rsatkich 2000-yilda 31% ni tashkil qilgan bo'lsa, 2021-yilga kelib 54,9 % ga yetdi. Bugungi kunda kichik biznes sohasida iqtisodiyotda band aholining 74 foizi faoliyat yuritmoqda.

2024-yil uchun bandlik loyihasida sifatli va yuqori daromadli ish o'rinlari hisobiga 5 million aholining bandligini ta'minlash maqsad qilingan. Aholini tadbirkorlik faoliyatiga yanada keng jalb qilish va qonuniy mehnat faoliyatini amalga oshirish uchun qo'shimcha shart-sharoitlarni yaratish asosida aholining bandligini oshirish sohasida ishlar davom ettirilmoqda. Tadbirkorlik uchun sharoitlarni qulaylashtirish maqsadida yagona hisobotlar tizimini joriy etildi, 2024-yildan boshlab 34 turdagi hisobotlar bekor qilindi. Shuningdek, tadbirkorlarga majburiy talablarni qisqartirish maqsadida 16 ta litsenziya va ruxsatnomalar bekor qilindi. Ma'lumotlarga ko'ra so'nggi yillarda 2 million 400 ming aholi o'zini o'zi band qilgan. Joriy yildagi loyihada ularning faoliyatini kengaytirish, bosqichma-bosqich kichik biznesga o'tkazish va bozor topishiga ko'maklashish ko'zda tutilgan.

Aholi bandligini oshirishda erishilgan ijobiy natijalar bilan birga muammolar va kamchiliklar ham mavjud. Amalga oshirilgan ishlarga qaramay hamon norasmiy bandlikning ulushi yuqori ekanligiga alohida e'tibor qaratiishi zarur. Bugungi kunda iqtisodiyotning norasmiy sektorida 6 millionga yaqin kishi faoliyat olib bormoqda. Mamlakatimizda tadbirkorlik faoliyati uchun shart-sharoitlarni yaxshilash hamda o'zini o'zi band qilish institutini rivojlantirish orqali rasmiy sektorda band bo'lganlar sonini yildan-yilga oshirish va norasmiy bandlikni kamaytirish ko'zda tutilmoqda.

Yuqorida ko'rsatilganidek, jami band aholining 24,2 foizi qishloq xo'jaligi sohasida faoliyat yuritmoqda. Rivojlangan iqtisodiyotga qishloq xo'jaligida band bo'lganlar sonining qisqarishi va ushbu sohada ish bilan band aholining umumiy bandlikdagi ulushining kamayishi xarakterlidir. Hozirgi kunda iqtisodiy rivojlangan mamlakatlarda qishloq xo'jaligida bandlar taxminan 3-5% ni tashkil qiladi, bu ko'rsatkich Buyuk Britaniyada 1,6%, Germaniyada esa - 2% dan kam. O'zbekistonda ham kelajakda qishloq xo'jaligida bandlar sonining qisqarishi tezlashadi. Bu holat qishloq joylarda bandlik muammosi yanada dolzarb bo'lishini, ishsizlar soni ortib borishini, uning oldini olish va bartaraf etish uchun tegishli chora-tadbirlarni amalga oshirishni taqozo qiladi. Shu bilan birga, ish o'rinlari sonining mehnat bozori talablariga mos kelmasligi mehnat bozorida muvozanatning buzilishiga, ayrim hududlarda ishsizlik darajasining oshib ketishiga, noqonuniy mehnat migratsiyasini o'sishiga olib

kelayotgani e'tiborga olish zarur. Davlat va nodavlat sektorida yangi ish o'rinlarini yaratishni ko'paytirish va bunda hududiy bandlik dasturlarini ishlab chiqish va to'la ijrosini ta'minlash maqsadga muvofiq hisoblanadi. Bu dasturlarni ishlab chiqish va amalga oshirishda davlat bandlik xizmati asosiy e'tiborni mintaqa iqtisodiyotidagi tarkibiy siljishlarni prognoz qilish va mintaqa ehtiyojlariga mos ishga joylashtirish dasturlarini ishlab chiqish va amalga oshirishga qaratishi zarur.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Bandlik darajasining ko'tarilishi bevosita aholi turmush farovonligini ta'minlashga xizmat qiladigan asosiy omillardan biri hisoblanadi. Statistik ma'lumotlarga ko'ra, mehnat faoliyatidan olingan daromadlarning jami aholi daromadlaridagi ulushi yuqoriligi saqlanib qolmoqda. 2023 yilda aholi daromadlari tarkibida mehnat faoliyatidan olingan daromadlar eng yuqori, 64 foiz ulushga ega bo'lib, ushbu daromadlarning 54 foizini o'zini o'zi band qilishdan olingan daromadlar tashkil etgan. Mamlakatimizda mehnat resurslari hamda iqtisodiy faol aholi sonining oshishi, ularning jami aholi sonidagi ulushi yuqoriligi nafaqat yangi ish o'rinlarini sonini oshirish, balki.

Hozirgi davrda respublikamizda ishchi kuchi taklifi va unga bo'lgan talab nisbati ish bilan bandlik darajasini oshirish uchun davlat va xususiy sektorda ko'plab yangi ish o'rinlarining yaratishni hamda uning sifat ko'rsatkichlarini yaxshilashni taqozo etadi. Bunda kichik biznesning imkoniyatlaridan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi. Shunga ko'ra, hududiy bandlik dasturlarini ishlab chiqishda kichik tadbirkorlikni jadal rivojlantirish, ayniqsa, ushbu sohaning bozor sharoitida samarali foydalanish mumkin bo'lgan yakka tartibdagi va ommaviy ish o'rinlarini tashkil etish hamda fuqarolarning o'zini ish bilan band etish dastaklaridan imkon qadar to'liq foydalanish maqsadga muvofiq hisoblanadi. Mamlakatimizda kichik biznes subyektlarining yangi ish o'rinlarini yaratishdagi ishtirokini rag'batlantirishda jahondagi rivojlangan mamlakatlar tajribasini o'rganish hamda unumli foydalanish lozim. Taraqqiyotning hozirgi bosqichida mehnat qilish va ishga yollashning moslashuvchan shart-sharoitlaridan yanada kengroq foydalanish xotin-qizlarning bandligini ta'minlashda muhim hisoblanadi.

Kichik biznes va oilaviy tadbirkorlik uchun yetarli shart-sharoitlar va qulay imkoniyatlar yaratish orqali mazkur sohani rivojlantirish respublikamizda yangi ish o'rinlarining ko'payishiga va bandlikning oshishiga olib keladi. Hozirgi kunda, kichik tadbirkorlikning faol xo'jalik yuritish shakliga o'tishini ta'minlab, ushbu sohada aholi bandligini oshirish maqsadida uni yanada rivojlantirish uchun quyidagi muhim tashkiliy jihatlarga e'tiborni qaratish lozimdir:

- kichik tadbirkorlikni moddiy va moliyaviy resurslar bilan qo'llab-quvvatlashning samarali mexanizmini tashkil etish va rivojlantirish, kredit tizimlari bilan o'zaro hamkorlik aloqalarini har tomonlama mustahkamlash;
- har bir oilaning mehnat an'analarga chuqur hurmat bilan qarash, uni tiklash va rivojlantirish, mavjud ishchi kuchlaridan samarali foydalanishga erishish;
- kichik tadbirkorlik yuritish uchun shart-sharoitlarni yanada kengaytirish, ularni har tomonlama qo'llab-quvvatlash asosida o'z mahsuloti, xizmatlari bilan ichki va tashqi bozorga erkin chiqish imkoniyatlarini oshirish;
- kichik tadbirkorlikka xorijiy investitsiyalar, ilg'or va zamonaviy mini texnologiyalarning kirib kelishiga keng yo'l ochib berish, chetga tayyor mahsulotni eksport qilish hajmini yanada oshirish va boshqalar.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

- 1-3. O'zbekiston Respublikasining "Aholi bandligi to'g'risida"gi O'RQ-642-sonli qonuni, 20.10.2020-yil, <https://lex.uz/docs/-5055690>.
2. 2017–2021-yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishlari bo'yicha Harakatlar strategiyasi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PF-4947-sonli Farmoni, 7-fevral 2017-yil. <https://lex.uz/docs/3107036>
4. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki. Yillik hisobot 2023. <https://cbu.uz/upload>.
5. "Tadbirkorlik rivojini yanada yuksak bosqichga ko'tarish – ustuvor vazifamizdir". O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.Mirziyoyevning mamlakatimiz tadbirkorlari bilan ochiq muloqot shaklida o'tkazilgan uchrashuvdagi nutqi, <https://president.uz>.
6. <https://biznesombudsman.uz/uz/news/738>.
- 7-8. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki Yillik hisobot, 2022. <https://cbu.uz/uz/publications/annual-report>.
9. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Oilaviy tadbirkorlikni rivojlantirish dasturlari doirasida kreditlar ajratishni takomillashtirish hamda aholining doimiy daromad manbalarini ko'paytirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi 161-sonli qarori, 19-aprel 2023-yil, <https://lex.uz/docs/6438656>.
10. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Kichik biznesni rivojlantirishni moliyaviy va institutsional qo'llab-quvvatlash chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ-306-sonli qarori, 14 sentyabr 2023-yil. <https://lex.uz/docs/6609110>.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 7

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

